

10) listopad: Biblijski uvod u misu

Biblijski uvod u misu

Molitva

Ps 33

Uvod

Misa započinje gdje Biblija završava. U Božjem planu spasenja Biblija i Misa stvorene su jedna za drugu.

Mnogi ljudi, uključujući katolike, ne razmišljaju puno o povezanosti Biblije i Mise. Ako bi netko upitao: „Što Biblija ima s Misom“ mnogi od nas vjerojatno bi odgovorili: „Ne baš puno.“ To izgleda kao očiti odgovor. Uostalom, čujemo čitanja iz Starog i Novog zavjeta u svakoj Misi, te pjevamo psalam između. Osim toga – i možda u propovijedi koja je bazirana na čitanjima – čini se da Biblija ne igra veliku ulogu u Misi.

Razrada teme

I. Pronaći Bibliju u Misi

a) Biblijski način slavljenja

Svaka Misa počinje na isti način. Činimo znak križa i govorimo „U ime Oca i Sina i Duha Svetoga“. Taj je znak križa započeo s Apostolima, koji su pečatili novokrštenike tako što su činili znak križa na njihovu čelu (Ef 1,13, Otk 7,3). Riječi koje molimo dok činimo znak križa dolaze izravno iz Isusovih usta. To su zapravo jedne od posljednjih riječi koje je izrekao svojim Apostolima (Mt 28,19).

Nadalje, u Misi nas svećenik pozdravlja. On govori, mi odgovaramo, riječima iz Biblije. Govorimo: „Gospodin s tobom/vama“ (2 Tim 4,22).

U Pismu, ove su riječi zakletva božanske prisutnosti, zaštite i pomoći (Otk 3,12; Lk1,28). Svećenik može pozdraviti i drugim pozdravom, kao „Milost Gospodina našega Isusa Krista...“, ali i taj je pozdrav izvučen iz Pisma (2 Kor 13,14; Ef 1,2). Misa se nastavlja na način dijaloga između vjernika i Boga, kojima je posrednik svećenik. Gotovo cijeli dijalog vodi se u jeziku Biblije.

Kada molimo „Gospodine, smiluj se“ – naša molba za oprostom i pomoći je jednaka onoj koja se proteže kroz Sveto Pismo (Ps 51,1; Bar 3,2; Lk 18,13.38.39). Kada slavimo Boga, pjevamo istu pjesmu koju su pjevali anđeli one prve božićne noći (Lk 2,14). Čak su i Vjerovanje i Euharistijske molitve sastavljene od biblijskih riječi i fraza. Prije nego kleknemo pred oltarom pjevamo još jedan himan iz Biblije – „Svet, svet, svet...“ (Iz 6,3; Otk 4,8). Tome

pridružujemo pobjednički psalam koji su pjevali ljudi koji su dočekali Isusa na ulasku u Jeruzalem: „Hosana! Blagoslovljen koji dolazi ...“ (Mk 11,9-10).

U samom središtu Mise slušamo Isusove riječi s Posljednje večere (Mk 14,22-24). Nakon toga molimo se Bogu Ocu riječima koje nam je naš Spasitelj ostavio (Mt 6,9-13). Zatim ga prepoznajemo riječima Ivana Krstitelja: „Evo Jaganjca Božjeg...“ (Iv 1,29.36). Prije nego primimo pričest priznajemo svoju nedostojnost riječima koje je izrekao rimski vojnik koji je Isusa molio za pomoć (Lk 7,6-7). Što govorimo i čujemo u misi dolazi nam iz Biblije. A ono što činimo u Misi činimo jer se tako činilo u Bibliji.

Klečimo (Ps 95,6; Dj 21,5) i pjevamo hvalospjeve (Mak 10,7.38; Dj 16,25), pružamo jedni drugima znak mira (1 Sam 25,6; 1 Sol 5,26). Okupljamo se oko oltara (Post 12,7; Izl 24,4; 2 Sam 24,25; Otk 16,7), kadimo tamjanom (Jer 41,5; Otk 8,4), predvođeni svećenikom (Izl 28,3-4; Otk 20,6). Dajemo hvalu prinosom kruha i vina (Post 14,18; Mt 26,26-28). Od prvog znaka križa do posljednje riječi „Amen“ (Neh 8,6; 2 Kor 1,20), misa je zvučna i tjelesna tkanina protkana riječima, djelima i dodacima uzetim iz Biblije.

Obraćamo se Bogu riječima koje nam je dao On sam kroz nadahnute pisce Svetog Pisma. Zauzvrat, On dolazi k nama, upućuje nas, potiče i posvećuje, ponovno kroz živu Riječ nadahnutog Pisma.

b) Riječi Duha i Života

Ništa od ovoga nije slučajno. U Božjem naumu spasenja, Biblija i misa dane su nam za spasenje – da bi nas osposobile za ulazak u misterij Božjeg nauma i da bi ujedinile naš život s Njegovim.

Kako apostol Pavao govori: Pismo je „bogoduho“ – Bogom nadahnuo i nama dano „za spasenje po vjeri u Isusa Krista“ (2 Tim 3,15-16; Iv 20,31).

Spasenje i novi život koji Pismo navješćuje je aktualiziran – posadašnjen u našim životima – upravo u Misi, kao što je Isus rekao: „Ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi! Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan.“ (Iv 6,53-54). Naše slavlje mise može promijeniti naš život jer biblijska Riječ koju čujemo „nije ljudska riječ nego... uistinu Riječ Božja“ (1 Sol 2,13).

Uobičajeni ljudski govor, koliko god lijep i uvjeravajući bio, ne može izraziti Božju milost. Ne može nas učiniti svetima ni učiniti nas „zajedničarima božanske naravi“ (Pt 1,4).

Samo sveti govor Božji može učiniti božanski čin preobrazbe kruha i vina u Tijelo i Krv našega Gospodina. Samo sveti govor Božji može nas staviti u zajedništvo sa živim Bogom.

U Božjem naumu spasenja Biblija nas vodi liturgiji. U liturgiji, pisani tekst svetog Pisma postaje živa Riječ. Smisao i namjena Biblije ispunjena je u Misi – riječi Pisma postaju „duh i život... riječi života vječnoga“ (Iv 6,63.68)

II. Pronaći Misu u Bibliji

a) Nasljeđe primljeno od Gospodina

Misa je također biblijsko slavlje u jednom očitijem smislu. To je slavlje koje je Isus zapovjedio na posljednjoj večeri. Kada Pavao piše Korinćanima kako bi ispravio pogreške koje su činili u slavlju Euharistije, podsjeća ih na onu noć kad je Gospodin bio predan. (1 Kor 11,23-29). Pavao opisuje kako Isus uzima kruh, izriče zahvalu, lomi kruh i govori: „Ovo je moje Tijelo“, te isto tako uzima vino i govori: „Ovaj kalež je novi savez u mojoj Krvi“. Prisjeća se da je Isus rekao Apostolima: „Ovo činite meni na spomen.“

Iako Pavao nije bio prisutan na Posljednjoj večeri, govori im da je ovaj nauk primio od crkvi koje su osnovali Apostoli, a oni su nauk primili izravno od Gospodina: „Od Gospodina primih što vama predadoh.“

Pavao koristi iste riječi kada govori o svom nauku o Kristovoj smrti i uskrsnuću (1 Kor 15,2-3).

Ove dvije svete tradicije – istina o Kristovoj smrti i uskrsnuću i istina o Euharistiji, spomenu njegove smrti – primljene su od Gospodina i prenesene od Apostola. Ove su tradicije bile neodvojive i iznimno važne za poruku spasenja koju su propovijedali.

Kroz Kristovu smrt i uskrsnuće, Pavao kaže, „mi smo spašeni“. U Euharistiji, tog spasonosnog događaja „prisjećamo se“ na način na koji nam je spasenje priopćeno: „Kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu“ govori Pavao, „smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe“ (1 Kor 11,26).

b) U gornjoj sobi

Tradicija koju Pavao opisuje jako je slična tradiciji koja je predana u Evanđeljima po Mateju, Marku i Luki (Mt 26,26-29; Mk 14,22-25; Lk 22,15-20).

Svaki se od njih prisjeća početaka Euharistije u vrlo bliskim, iako ne identičnim, detaljima. Svi se slažu da je bila za vrijeme Pashe – blagdana koji je Bog ustanovio uvečer izlaska izraelskog naroda iz Egipta (Izl 12,1-28). Slažu se, također, i da je to bilo noć prije njegove smrti, tijekom posljednjeg obroka s njegovim Apostolima.

Tijekom objeda Isus je uzeo kruh, blagoslovio ga, razlomio i dao učenicima govoreći: „Ovo je moje Tijelo“. Isto tako uzeo je vrč vina te, nakon što je zahvalio Bogu, pružio ga učenicima govoreći: „Ovo je moja Krv...novoga saveza.“

Matej i Marko kažu da je Isus govorio o „krvi saveza“. Mojsije je te riječi koristio kada je potvrdio savez Izraelaca s Bogom, škropeći narod životinjskom krvlju (Izl 24,4-8).

Luka, kao i Pavao, kaže da je Isus govorio o „novome savezu“ (Lk 22,20; 1 Kor 11,25). To se vjerojatno odnosi na Jeremijino proroštvo da će Bog sklopiti „novi savez“ s Izraelom. Za razliku od saveza koji je s njima sklopio kad ih je izveo iz Egipta, ovim novim savezom upisat će svoj zakon u njihova srca, a ne u kamene ploče. (Jer 31,31-33; 2 Kor 3,3).

Isus u svakom od ta tri Evanđelja naglašava žrtvenu narav svoje smrti. Kaže da se njegova krv „prolijeva za mnoge“. Kod Mateja, on predaje sebe „za oprostjenje grijeha.“

Sva trojica dodaju bilješku gorućeg iščekivanja – Isus obećaje da neće piti „od roda trsova“ sve dok „Kraljevstvo Božje“ ne dođe.

c) Kruh života, istinski trs

Ivanovo evanđelje nema spomena događaja u gornjoj sobi. To nije začuđujuće, jer općenito gledano, Ivan je više usmjeren na duboku biblijsku pozadinu Isusovih riječi i djela, te želi popuniti očite praznine u izvještajima Mateja, Marka i Luke.

Iako ne donosi Isusove riječi: „Ovo je moje Tijelo“ i „Ovo je moja Krv“, Ivan nam donosi dvije pripovijesti u kojima Isus govori nešto vrlo slično.

U jednoj, koju je Isus izrekao u sinagogi u Kafarnaumu na blagdan Pashe, dvaput govori: „Ja sam Kruh života“ (Iv 6,34.51). U drugoj, izrečenoj na Posljednjoj večeri (Iv 13,2.4), Isus dvaput govori: „Ja sam Trs“ (Iv 15,1.5).

U oba slučaja Isus izriče izravno očitovanje sebe (Ja sam). Također koristi istu izreku u oba slučaja kojom opisuje životvorno zajedništvo koje svojim životom donosi.

Tko jede Njega kao Kruh života, „ostaje u meni“, kaže Isus. Tko se njemu pridruži kroz Euharistijsko vino, plod istinskog Trsa, također „ostaje u meni“. (Iv 6,56; Iv 15,4-7).

d) Euharistija prema Pismu

Iz tekstova koje smo pregledali možemo iscrtati obrise biblijskog učenja o Euharistiji:

Euharistija je oblik „zavjeta“. Kako je predstavljeno u Evanđeljima, Euharistija je vrhunac povijesti spasenja otkriven u savezu Staroga zavjeta. Ima posebnu povezanost s Izraelskom Pashom i Izlaskom iz ropstva. Euharistija ima žrtveni karakter i otkupljuje grijeh. To je doslovno značenje riječi koje se pripisuju Isusu na Posljednjoj večeri.

Euharistija je spomen koji oblikuje Crkvu, tijelo onih koji vjeruju. Zapovijed „ovo činite“ poziva Crkvu u postojanje. Kroz to prisjećanje Crkva pruža nov i vječan Božji savez svim generacijama ljudi.

Euharistija je blagovanje Tijela i Krvi Isusove koja donosi vječni život. Pavao o Euharistiji kaže: „Nije li zajedništvo (doslovno „blagovanje“) Krvi Kristove ... Tijela Kristova?“ (1 Kor 10,16).

Euharistija je jelo i piće u Kraljevstvu Božjem dok Gospodin ne dođe. Euharistija se prisjeća prošlog spasonosnog događaja, oživljuje taj događaj u sadašnjosti i razbuđuje nadu u budući spasonosni dolazak – konačni dolazak Gospodinov.

III. Od Biblije prema misi

a) Slušati apostole, lomiti kruh

Prvi opisi Crkve koje imamo u Novom zavjetu odlučno su „euharistijski“. Luka govori: „Bijahu postojani u nauku apostolskom ... i u lomljenju kruha“ (Dj 2,42).

„Nauk apostolski“ su propovijedi poput onih zabilježenih u Djelima apostolskim i pismima nadahnutima Duhom Svetim (2 Pt 3,15-16; 1 Kor 2,13). „Lomljenje kruha“ je Lukina riječ za Euharistiju (Lk 24,35; Dj 20,7.11).

Ovdje, dakle, u prvim i najstarijim opisima Crkve, vidimo Riječ i sakrament, Bibliju i liturgiju, ujedinjene. A Novi je zavjet sastavljen i razvijen u kontekstu slavljenja prve Crkve. Poslanice su napisane kako bi se čitale pred onima koji su se okupili na Euharistiju (1 Sol 5,26; Kol 4,16; 1Tim 4,13). Pozdravi i blagoslovi u ovim pismima često su prilagođeni iz molitava i himni iz liturgije (1 Pt 1,2-5; 1 Kor 16,22; Kol 1,15-20; Fil 2, 6-12; 1 Tim 4,16; 2 Tim 2,11-13).

Knjiga otkrivenja napisana je da bi se „čitala naglas“ tijekom slavljenja (Otk 1,3). Oblik Evandjelja, koji se sastoji od mnogih kratkih epizoda Isusova života i naučavanja, vjerojatno upućuje na to da su ti prizori prvi puta zapisani kako bi se čitali na Misi.

b) Slušati znači vjerovati

„Vjera dolazi iz onoga što čujemo u poruci“, govori Pavao (Rim 10,17). A prva je Crkva čula Riječ Božju u Misi. Prva slavljenja Euharistije slijede istu dvodijelnu strukturu današnje Mise – čitanja iz „nauka apostolskog“ nakon kojeg slijedi „lomljenje kruha“ (Dj 20,7-12). Uz apostolski nauk, prva liturgija vjerojatno je uključivala čitanja iz Starog zavjeta.

To je svjedočanstvo vjerojatno najstarije izvješće o Euharistiji izvan Biblije. Opisujući ovaj dio Mise u 155. g po Kr., sv. Justin mučenik govori: „Čitaju se sjećanja Apostola i proročki spisi“, a nakon toga slijedi homilija (propovijed). (KKC 1345)

Korištenje Starog zavjeta u liturgiji, kao i dvodijelna struktura mise mogu se povezati s Isusovim primjerom. Zapravo, Biblija i misa bile su nerazdvojne za sva vremena upravo od Isusa i prve Uskrsne noći.

Luka govori kako je Isus, nakon uskrsnuća od mrtvih, susreo dvojicu učenika na putu u Emaus (Lk 24,13-35). Isprva ga uopće nisu prepoznali. Ipak, „počevši od Mojsija i svih proroka“, Isus im objašnjava značenje Starog zavjeta – pokazujući kako su sva Božja obećanja ispunjena u njemu (Lk 24,44-48). Dok je govorio njihova su „srca gorjela“. Zatim je Isus sjeo za stol, uzeo kruh, blagoslovio ga, razlomio i dao im. Luka koristi iste riječi koje se koriste u opisu Posljednje večere: Za stolom, Isus uze... blagoslovi... dade im kruh (Lk 22,14-20).

Luka nam daje sliku Euharistije, prve nakon uskrsnuća. Isus najprije naviješta Pisma, pokazujući kako se Stari zavjet ostvaruje i ispunja u Novom savezu u njegovoj Krvi. Zatim zahvaljuje na tom savezu lomljenjem kruha. Kada je to učinio, obećanja svetog Pisma, Starog i Novog zavjeta, su ispunjena – učenicima se otvaraju oči i oni prepoznaju Isusa u bliskom zajedništvu (intimnom blagovanju).

Nakon te večeri, vjernici se okupljaju svake nedjelje, na dan uskrsnuća, poznat i kao Dan Gospodnji (Otk 1,10; Dj 20,7). U tim okupljanjima otvaramo sveta Pisma i lomimo kruh. A kada to činimo u misi, oživljavamo iskustvo učenika u Emausu. Pisma se ispunjuju – Riječi njegova novog Saveza „gore u nama“ kao da su upisane u naša srca; a naše oči se otvaraju u vjeri koja ga prepoznaje u lomljenju kruha.

c) Natrag na misu

I zato misu započinjemo onako kako je započinjemo.

Isus je zapovjedio Apostolima da navještaju njegovu Riječ i da krste sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga (Mt 28,19). Kao novorođeni sinovi i kćeri Oca nebeskog, krštenici dobivaju pristup obiteljskom stolu Gospodnje večere. Tamo su oni „okusili dar nebeski, i postali dionici Duha Svetoga, i okusili lijepu riječ Božju i snage budućega svijeta“ (Heb 6,4).

To je biblijsko nasljeđe kojeg se prisjećamo, i kojeg postajemo dionici, na početku svake Mise. Kada činimo znak križa i ponavljamo riječi Gospodinove zapovijedi, prisjećamo se i obnavljamo savez s Bogom koji smo sklopili na krštenju.

Apostoli su započeli tradiciju opečaćivanja novokrštenika znakom križa na čelu. Bio je to pečat Božjeg spasenja (2 Kor 1,22; Ef 1,13) i znak zaštite po kojemu „Gospodin zna tko su njegovi“ (2 Tim 2,19).

Biblija u svojoj posljednjoj knjizi otkriva da će oni koji nose taj „pečat Božji na čelima“ biti pošteđeni od uništenja (Otk 7,3; 9,4; 14,1; 22,4) i pozvani su sudjelovati u nebeskoj liturgiji – „svadbenom slavlju“ ili „svadbenoj gozbi Jaganjčevoj“ (Otk 17,9.9; 21,9). Tamo se i mi nalazimo za vrijeme Mise.

Zaključak

Spašeni smo od grijeha i smrti i sretni smo što smo pozvani na gozbu Jaganjčevu. On je uistinu s nama kad se okupljamo u njegovo ime (Mt 18,20). Riječi biblijskog obećanja – Gospodin s vama – ispunjavaju se dok ih slušamo (Lk 4,21). Biblija završava s obećanjem Gospodinovim da će uskoro doći (Otk 22,20), a gdje Biblija završava – započinje misa.

Pitanja za razgovor

- Je li, i na koji način, ova tema pomogla razumijevanju odnosa između Svetoga pisma i svete mise?
- Na koji način razumijemo da pisani tekst Biblije u misi postaje živa Riječ?
- Klečanje, hvalospjevi, tamjan, prinos... shvaćamo li sada bolje sve ove simbole unutar misnoga slavlja? Što nam je dosad bilo nepoznato?
- Može li ovo bolje razumijevanje biti i poticaj za dublju i iskreniju euharistijsku vjeru?

Literatura

- *Biblija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015.
- fra Mate Bašić: *Radni materijali autora*